

ORTAÖĞRETİM

Güzel Sanatlar Lisesi

TÜRK MÜZİĞİ TEORİ VE UYGULAMASI 11. Sınıf

Ders Kitabı

Yazarlar

Erdoğan EMERCE

Oğuz ÖNAL

1. ŞED (GÖÇÜRÜLMÜŞ) MAKAMLAR

Hazırlık Çalışması

1. Acem-aşiran, mâhur, nihâvend, kürdili-hicazkâr, hicazkâr ve suzinâk makamlarında eserler bulup dinleyiniz.
2. Makamı oluşturan unsurları söyleyiniz.
3. Usul kavramını açıklayınız.

1.1. Acem-aşiran Makamı

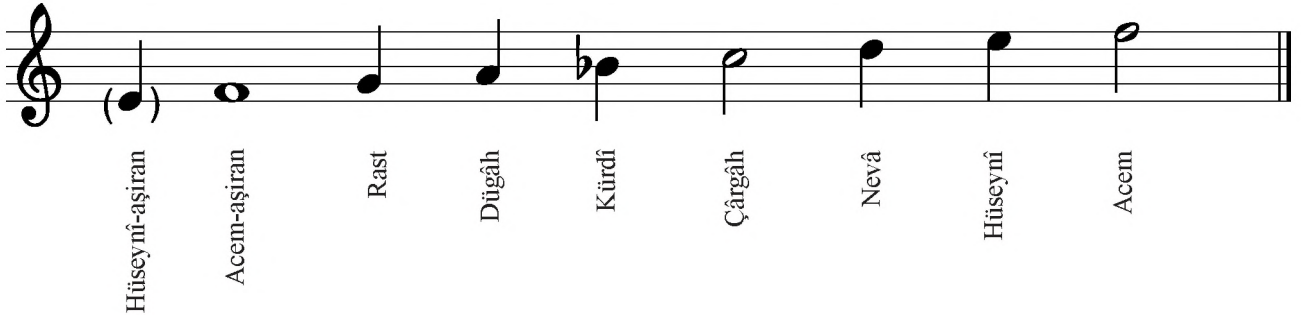
1.1.1. Acem-aşiran Makamı Dizisi

Çârgâh makamı dizisinin acem-aşiran perdesine aktarılmasıyla meydana gelmiştir. Dinî musikimizde bu makamda birçok eser verilmiştir.

Acem-aşiran perdesinde çârgâh beşlisine çârgâh perdesinde çârgâh dördlüsünün eklenmesiyle oluşur.

Acem-aşiran Makamı Perdeleri: acem-aşiran, rast, düğâh, kürdî, çârgâh, nevâ, hüseyinî, acem.

1.1.2. Acem-aşiran Makamını Oluşturan Unsurlar

Karar perdesi : acem-aşiran

Seyri : inici

Yeden perdesi : hüseyinî-aşiran

Güçlü perdesi : 1. derece acem, 2. derece çârgâh

Donanım : si için küçük mücennep bemolü

Tiz durak : acem

1.1.3. Acem-aşiran Makamında Yazılmış Seyirler

Acem-aşiran makamında verilen seyirleri usul vurarak okuyunuz.

ACEM-AŞİRAN SEYİR 1

Usul: Semai

♩ = 80

8

15

22

ACEM-AŞİRAN SEYİR 2

Usul: Devrihindi

♩ = 80

4

7

10

ACEM-AŞİRAN SEYİR 3

Usul: Müsemmen

ACEM-AŞİRAN SEYİR 4

Usul: Aksak

ACEM-AŞİRAN SEYİR 5

Usul: Yürük Semai

1.1.4. Acem-aşiran Makamında Yazılmış Eserler

Acem-aşiran makamında verilen eserleri usul vurarak okuyunuz.

ACEM-AŞİRAN PEŞREV

Usul: Muhammes usulünden bölünmüştür.

Hüseyin Sadettin AREL

1. hane verilmiştir.

1.2. Mâhur Makamı

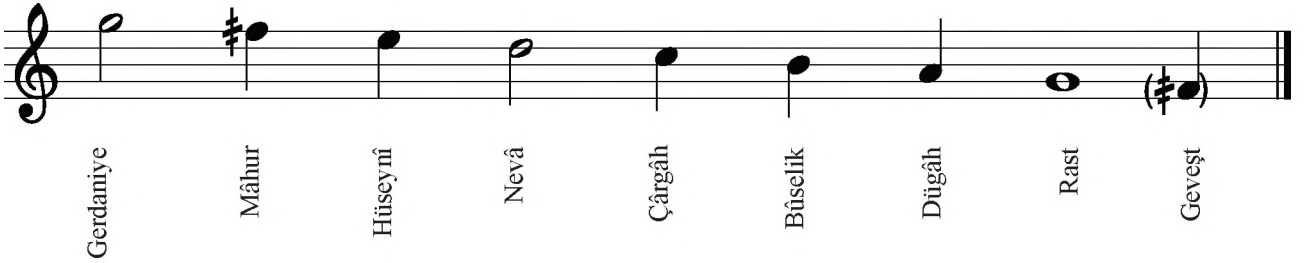
1.2.1. Mâhur Makamı Dizisi

Çârgâh makamı dizisinin rast perdesine aktarılmasıyla meydana gelmiştir. Mehter müziğinde yaygın olarak kullanılmıştır.

Rast perdesinde çârgâh beşlisine nevâ perdesinde çârgâh dörtlüsünün eklenmesiyle oluşur.

Mâhur Makamı Perdeleri: rast, dügâh, bûselik, çârgâh, nevâ, hüseyinî, eviç, gerdaniye.

1.2.2. Mâhur Makamını Oluşturan Unsurlar

Karar perdesi : rast

Seyri : inici

Yeden perdesi : geveşt

Güçlü perdesi : 1. derece gerdaniye, 2. derece nevâ

Donanım : fa için küçük mücennep diyezi

Tiz durak : gerdaniye

OKUMA PARÇASI

Musiki-i Osmanî Cemiyeti

1909 yılının Mart ayında İsmail Hakkı Bey tarafından Fevziye Kırathanesi'nin üstündeki dairede kurulmuştur. İsmail Hakkı Bey Musiki-i Osmanî Cemiyeti reisi ve müdürü olarak devam ettiği bu dönemde özel bir musiki okulu açmak için Maârif Nezaretine başvurarak izin istemiştir. Bu iznin verilmesiyle 5 Ocak 1910 tarihinde Osmanlı Devleti'nde ilk özel musiki okulu olma özelliğini taşıyan Musiki-i Osmanî Mektebi açılmıştır.

(<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/115273>, Erişim Tarihi: 05.06.2023, Erişim Saati: 16.12.

1.2.3. Mâhur Makamında Yazılmış Seyirler

Mâhur makamında verilen seyirleri usul vurarak okuyunuz.

MÂHUR SEYİR 1

Usul: Türk Aksağı

♩ = 80

5

9

14

MÂHUR SEYİR 2

Usul: Yürük Semai

♩ = 100

5

9

13

MÂHUR SEYİR 3

Usul: Evfer

MÂHUR SEYİR 4

Usul: Devrihindi

MÂHUR SEYİR 5

Usul: Yürük Semai

1.2.4. Mâhur Makamında Yazılmış Eserler

Mâhur makamında verilen eserleri usul vurarak okuyunuz.

MÂHUR OYUN HAVASI

Laz Havası

Usul: Devrihindi

İsmail Hakkı Bey

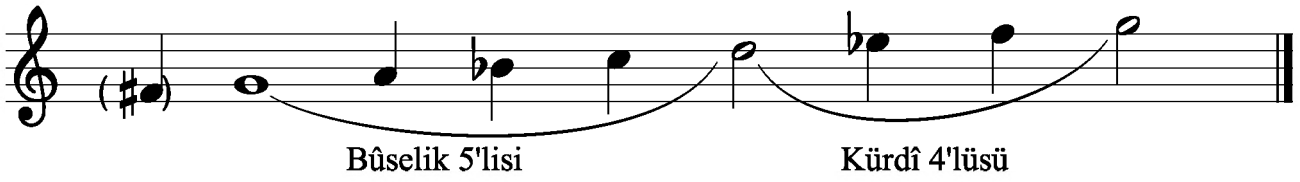
1.3. Nihâvend Makamı

1.3.1. Nihâvend Makamı Dizisi

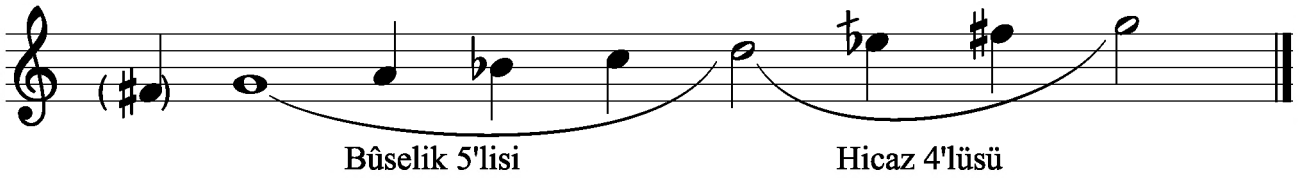
Nihâvend makamı Türk müziğinde en çok eser verilen makamlar arasındadır. Türk müziği bestecilerinin hemen hepsi bu makamda eserler vermişlerdir.

Bûselik makamı dizisinin rast perdesine göçürülmesiyle oluşmuştur. Nevâ perdesi üzerinde kürdî ve hicaz dörtlülerinin kullanıldığı biçimleri vardır.

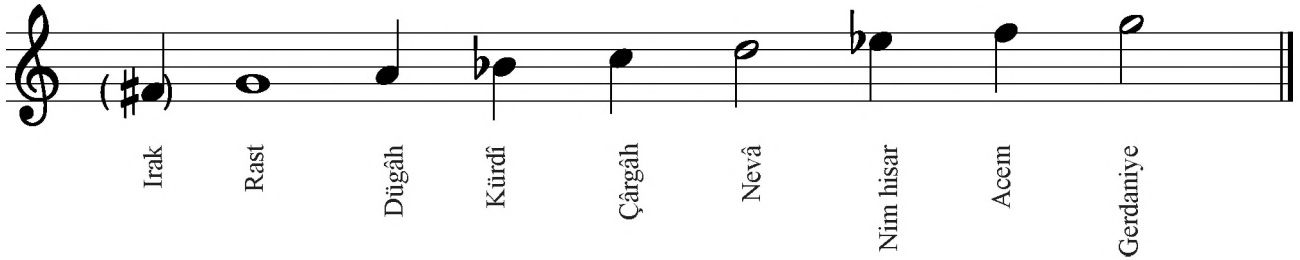
1. Dizi: Rast perdesinde bûselik beşlisine nevâ perdesinde kürdî dörtlüsünün eklenmesiyle oluşur.

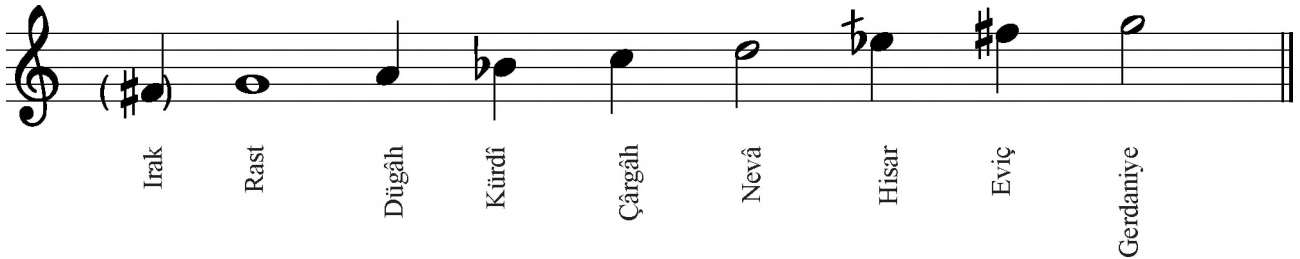
2. Dizi: Rast perdesinde bûselik beşlisine nevâ perdesindeki hicaz dörtlüsünün eklenmesiyle oluşur.

Nihâvend Makamı Perdeleri: Nihâvend makamının 1. dizisinde rast, düğâh, kürdî, çârgâh, nevâ, nim hisar, acem ve gerdaniye perdeleri kullanılır.

Nihâvend makamının 2. dizisinde rast, düğâh, kürdî, çârgâh, nevâ, hisar, eviç, ve gerdaniye perdeleri kullanılır.

1.3.2. Nihâvend Makamını Oluşturan Unsurlar

Karar perdesi : rast

Seyri : inici-çıkıcı

Yeden perdesi : ırak

Güçlü perdesi : nevâ

Donanım : si ve mi için küçük mücennep bemolü

Tiz durak : gerdaniye

1.3.3. Nihâvend Makamında Yazılmış Seyirler

Nihâvend makamında verilen seyirleri usul vurarak okuyunuz.

NIHÂVEND SEYİR 1

Usul: Aksak

♩ = 140

4

7

9

11

13

16

18

NIHÂVEND SEYİR 2

Usul: Yürük Semai

NIHÂVEND SEYİR 3

Usul: Düyek

1.4.3. Kürdili-hicazkâr Makamında Yazılmış Seyirler

Kürdili-hicazkâr makamında verilen seyirleri usul vurarak okuyunuz.

KÜRDİLİ-HİCAZKÂR SEYİR 1

Usul: Yürük Semai

5

9

13

KÜRDİLİ-HİCAZKÂR SEYİR 2

Usul: Aksak

5

9

14

KÜRDİLİ-HİCAZKÂR SEYİR 3

Usul: Türk Aksağı

1.4.4. Kürdili-hicazkâr Makamında Yazılmış Eserler

Kürdili-hicazkâr makamında verilen eserleri usul vurarak okuyunuz.

KÜRDİLİ-HİCAZKÂR ŞARKI

Bağa Girdim Kamışa

Usul: Sofyan

Manol Ağa

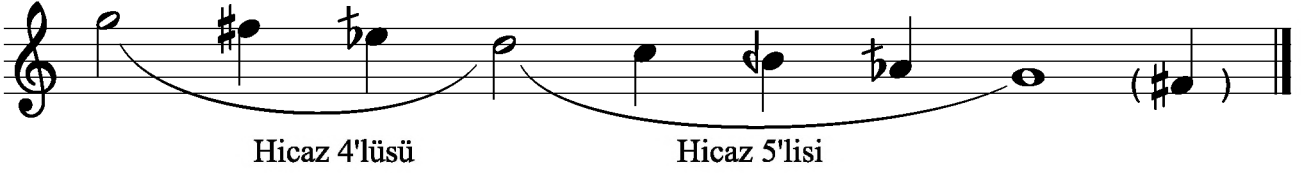

1.5. Hicazkâr Makamı

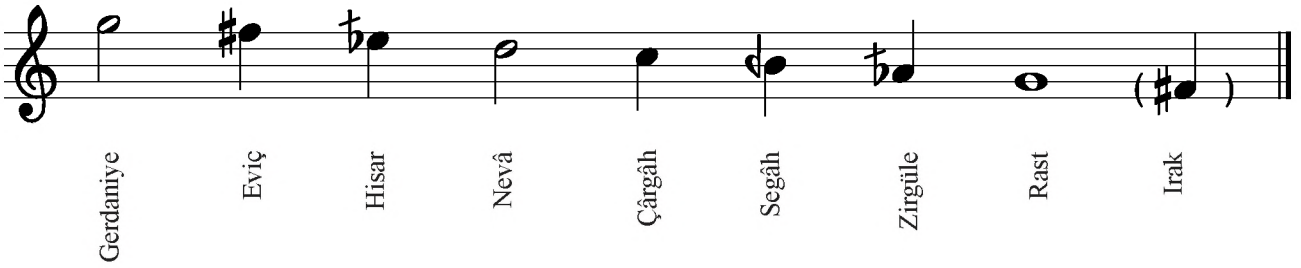
1.5.1. Hicazkâr Makamı Dizisi

Zirgüleli hicaz makamı dizisinin rast perdesine göçürülmesiyle meydana gelmiştir.

Rast perdesinde hicaz beşlisine nevâ perdesinde hicaz dörtlüsünün eklenmesiyle oluşur.

Hicazkâr Makamı Perdeleri: rast, zirgüle, segâh, çârgâh, nevâ, hisar, eviç, gerdaniye.

1.5.2. Hicazkâr Makamını Oluşturan Unsurlar

Karar perdesi : rast

Seyri : inici

Yeden perdesi : ırak

Güçlü perdesi : 1.derece gerdaniye, 2.derece nevâ

Donanım : mi ve la için bakiye bemolü, si için koma bemolü, fa için bakiye diyezi

Tiz durak : gerdaniye

Mevlana'nın Yedi Öğüdü

Cömertlik ve yardım etmede akarsu gibi ol.
Şefkat ve merhamette güneş gibi ol.
Başkalarının kusurunu örtmede gece gibi ol.
Hiddet ve asabiyette ölü gibi ol.
Tevazu ve alçak gönüllülükte toprak gibi ol.
Hoşgörülükte deniz gibi ol.
Ya olduğun gibi görün ya görüldüğün gibi ol.

Mevlana

1.5.3. Hicazkâr Makamında Yazılmış Seyirler

Hicazkâr makamında verilen seyirleri usul vurarak okuyunuz.

HİCAZKÂR SEYİR 1

Usul: Yürük Semai

♩ = 105

HİCAZKÂR SEYİR 2

Usul: Devrihindi

♩ = 80

HİCAZKÂR SEYİR 3

Usl: Sofyan

♩ = 70

HİCAZKÂR SEYİR 4

Usl: Sofyan

♩ = 80

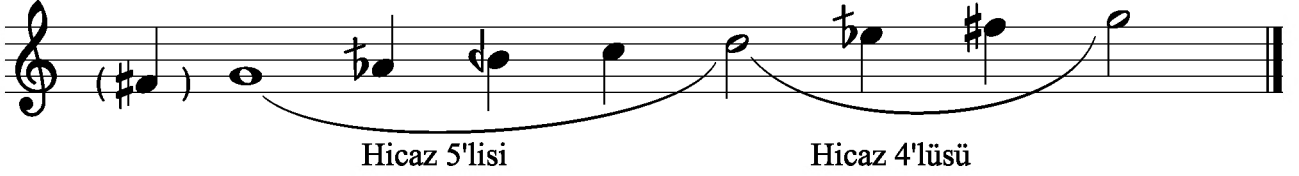

1.6. Suzinâk Makamı

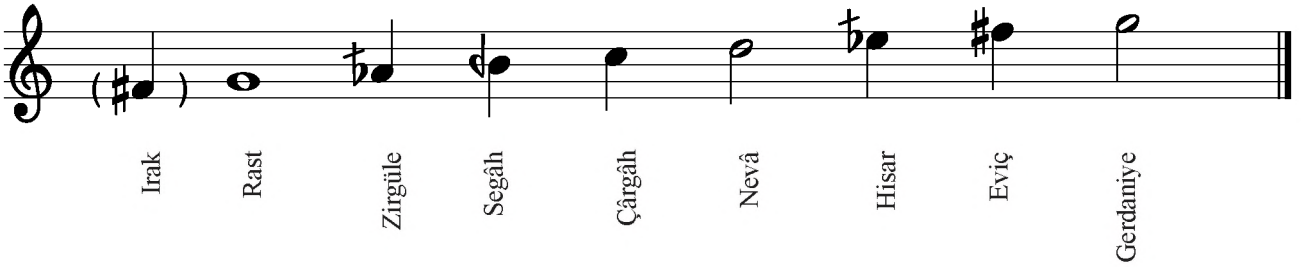
1.6.1. Suzinâk Makamı Dizisi

Zigüleli hicaz makamı dizisinin rast perdesine göçürülmesiyle meydana gelmiştir. Zigüleli suzinâk makamı olarak da adlandırılmıştır. Genel olarak suzinâk makamı denir.

Rast perdesinde hicaz beşlisine nevâ perdesinde hicaz dördlüsünün eklenmesiyle oluşur.

Suzinâk Makamı Perdeleri: rast, zigüle, segâh, çârgâh, nevâ, hisar, eviç, gerdaniye.

1.6.2. Suzinâk Makamını Oluşturan Unsurlar

Karar perdesi : rast

Seyri : inici-çıkıcı

Yeden perdesi : ırak

Güçlü perdesi : nevâ

Donanım : mi ve la için bakiye bemolü, si için koma bemolü, fa için bakiye diyezi

Tiz durak : gerdaniye

Ananı, atanı say. Bereket, büyüklerle beraberdir. Bu dünyada inancını kaybedersen yeşilken çorak olur, çöllere dönersin. Açık sözlü ol. Her sözü üstüne alma. Gördün söyleme, bildin bilme. Sevdiğin yere sık gidip gelme, kalkar muhabbetin itibar olmaz. Üç kişiye acı: Cahiller arasındaki âlime, zengin fakir düşene, hatırlı iken itibarını kaybedene. Unutma ki yüksekte yer tutanlar, aşağıdakiler kadar emniyette değildir. Haklı olduğunda mücadeleden korkma. Bilesin; atın iyisine doru, yiğidin iyisine deli derler.

Şeyh Edebali

1.6.3. Suzinâk Makamında Yazılmış Seyirler

Suzinâk makamında verilen seyirleri usul vurarak okuyunuz.

SUZİNÂK SEYİR 1

Usul: Yürük Semai

SUZİNÂK SEYİR 2

Usul: Düyek

SUZİNÂK SEYİR 3

Usl: Sofyan

SUZİNÂK SEYİR 4

Usl: Düyek

